

Verordening van de gemeenteraad van de gemeente Smallingerland houdende regels omtrent gebruik van de Friese taal (Verordening gebruik van de Friese taal in het schriftelijk en mondeling bestuurlijk verkeer bij de gemeente Smallingerland 2019)

De raad van de gemeente Smallingerland:

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 maart 2019

gelet op artikel 5, eerste lid van de Wet Gebruik Friese taal 2014

BESLUIT

vast te stellen de "Verordening gebruik van de Friese taal in het schriftelijk en mondeling bestuurlijk verkeer bij de gemeente Smallingerland 2019".

Artikel 1 Definities/begripsbepalingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

1. Meertaligheid: keuze voor de Nederlandse of de Friese taal.
2. Bestuursorganen: de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de burgemeester, alsmede de onder hun verantwoordelijkheid werkzame personen.

Artikel 2 Bereik van de verordening

1. Deze verordening regelt het gebruik van de Friese taal in zowel het schriftelijk als het mondeling verkeer van de gemeente Smallingerland.
2. De gemeente Smallingerland heeft een beleidsplan voor het gebruik van de Friese taal en cultuur opgesteld, waarin de kaders en doelstellingen van het beleid zijn vastgelegd.

Artikel 3 Taalkeuze

1. Iedereen kan de Friese taal of de Nederlandse taal gebruiken in het mondeling en schriftelijk verkeer met bestuursorganen.
2. De bestuursorganen kiezen voor het beginsel van meertaligheid.
3. Bij de taalkeuze in een specifieke situatie houdt het bestuursorgaan rekening met het streven om de positie van de Friese taal binnen het werkgebied van de gemeente Smallingerland te versterken.

Artikel 4 Mondeling verkeer

In het mondeling verkeer is de taalkeuze van de burger bepalend. Inwoners, organisaties en bedrijven worden uitgenodigd de eigen taal te gebruiken.

Artikel 5 Schriftelijk verkeer

1. In het schriftelijk verkeer is het volgend taalbeleid van toepassing. De taalkeuze in het door het bestuursorgaan ontvangen stuk bepaalt de taalkeuze van de door of namens hen op te stellen correspondentie.
2. Tenzij het gebruik van de Nederlandse of de Friese taal is voorgeschreven, zijn de bestuursorganen zijn vrij in de keuze of zij een schriftelijk stuk opstellen in de Friese taal of in de Nederlandse taal of in beide.

Artikel 6 Vertaalregeling

1. Indien een schriftelijk stuk in de Friese taal is opgesteld, verstrekt het bestuursorgaan daarvan op verzoek een vertaling in de Nederlandse taal.
2. De vertalingen worden kosteloos verstrekt.
3. Bij interpretatieverschillen is de oorspronkelijke tekst doorslaggevend.

Artikel 7 Slotbepalingen

1. Deze verordening treedt in werking op de dag na bekendmaking.
2. De "Verordening het gebruik van de Friese taal in het schriftelijk verkeer bij de gemeente Smallingerland" van 3 april 2007 wordt ingetrokken.
3. Deze verordening kan worden aangehaald als " Verordening gebruik van de Friese taal in het schriftelijk en mondeling bestuurlijk verkeer bij de gemeente Smallingerland 2019".

Zo vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 23 april 2019

voorzitter

griffier

Algemene Toelichting

Met het invoeren van de Wet Gebruik Friese Taal (2014) zijn de mogelijkheden voor het gebruik van de Friese taal in het (formele) rechtsverkeer en het (formele) bestuurlijke verkeer versterkt.

De wet bepaalt in artikel 2 dat het Fries en het Nederlands aangemerkt worden als de twee officiële talen van de provincie Fryslân. Het gaat nu om meertaligheid.

Deze verordening regelt het gebruik van de Friese taal in "schriftelijke stukken en het mondeling verkeer" van de gemeente Smallingerland. Voorheen werd alleen het schriftelijk gebruik genoemd.

De begripsbepaling voor bestuursorganen is aangepast aan de wet (artikel 4, lid 1).

Bestuursorganen: de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de burgemeester, met nu de toevoeging: alsmede de onder hun verantwoordelijkheid werkzame personen.

Het bestaande beleid in Smallingerland voor het criterium taalkeuze is het volgend taalbeleid: de continuïteit van de taalkeuze blijft het uitgangspunt.

Verordening en beleidsplan

De Wet gebruik Friese taal bepaalt dat de in de provincie Fryslân gevestigde bestuursorganen die niet tot de centrale overheid behoren, regels opstellen over het gebruik van de Friese taal in schriftelijke stukken en in het mondelinge verkeer (samen: 'het bestuurlijk verkeer'). In die regels moeten in ieder geval bepalingen staan die gericht zijn op het versterken van de positie van de Friese taal binnen het werkgebied van het betreffende bestuursorgaan (lid 5, eerste lid, van de wet). Voor bestuursorganen van gemeenten wordt die regeling bij verordening vastgesteld.

Daarnaast moeten de bestuursorganen een beleidsplan over het gebruik van de Friese taal opstellen (artikel 5, tweede lid, van de wet).

Fries als minderheidstaal in Europees perspectief

In verschillende internationale verdragen is de positie van de Friezen en het Fries als officiële taal erkend. Nederland heeft eerst het Europees Handvest voor regionale talen of minderheidstalen (Trb. 1993, 1 en 199; 1998, 20) aangenomen. Met dat handvest heeft de Nederlandse regering zich verplicht om het Fries als tweede officiële taal in de provincie Fryslân te bevorderen en in stand te houden. Het handvest is voor Nederland op 1 maart 1998 in werking getreden. Bovendien heeft Nederland op 16 februari 2005 het Kaderverdrag betreffende de bescherming van nationale minderheden (Trb. 1995, 73 en 197) geratificeerd. Dit verdrag is voor ons land in werking getreden op 1 juni 2005. Bij de goedkeuring van het wetsvoorstel tot ratificatie van dit verdrag zijn regering en parlement overeenkomen dat het Kaderverdrag alleen van toepassing zal zijn op de Friezen in Nederland. De Wet gebruik Friese taal beperkt zich (daarom) alleen tot het Fries en het Nederlands. De verordening beperkt zich ook tot die beide officiële talen.

De ried fan de gemeente Smellingêrlân:

nei it lêzen fan it útstel fan it kolleezje fan boargemaster en wethâlders fan 19 maart 2019;

mei it each op kêst 5, earste lid, fan de Wet gebrûk Fryske taal;

BESLUT

fêst te stellen de "Feroardening brûken fan de Fryske taal yn it skriftlik en mûnling bestjoerlik ferkear by de gemeente Smellingêrlân 2019".

Artikel 1 Begrypsbepalingen

Yn dizze feroardening wurdt ferstien ûnder:

1. Meartaligens: kar foar de Nederlânske of de Fryske taal.
2. Bestjoersorganen: de ried, it kolleezje fan boargemaster en wethâlders en de boargemaster, en ek de persoanen dy't ûnder harren ferantwurdlikheid wurkje.

Artikel 2 Berik fan dizze feroardening

1. Dizze feroardening regelet it brûken fan de Fryske taal yn sawol it skriftlike as it mûnlinge ferkear fan de gemeente Smellingerlân.
2. De gemeente Smellingerlân hat in beliedsplan oangeande de Fryske taal en kultuur opsteld, wêryn de kaders fan it belied fêstlein binne.

Artikel 3 Taalkar

1. Elkenien kin de Fryske of de Nederlânske taal brûke yn it mûnlinge en skriftlike ferkear mei bestjoersorganen.
2. De bestjoersorganen kieze yn begjinsel foar meartaligens.
3. By de taalkar yn in spesifike sitewaasje hâldt it bestjoersorgaan rekken mei it stribjen om de posysje fan de Fryske taal yn harren wurkgebiet te fersterkjen.

Artikel 4 Mûnling ferkear

Yn it mûnling ferkear is de taalkar fan de boarger liedend. Ynwenners, organisaasjes en bedriuwen wurde oanmoedige it Frysk te brûken.

Artikel 5 Skriftlik ferkear

1. Yn it skriftlik ferkear jildt it folgjend taalbelied. De taalkar yn in troch bestjoersorganen ûntfongen stik makket de taalkar út fan troch of út namme fan bestjoersorganen op te stellen korrespondinsje.
2. Of it moat wêze dat it gebrûk fan de Nederlânske of Fryske taal foarskreaan is, oars binne de bestjoersorganen frij yn de kar oft hja in skriftlik stik opstelle yn de Fryske taal of yn de Nederlânske taal of yn beide.

Artikel 6. Oersetregeling

1. Yn it gefal in skriftlik stik yn de Fryske taal opsteld is, jout it bestjoersorgaan op fersyk in oersetting yn de Nederlânske taal.
2. De oersettingen wurde fergees levere.
3. By ferskil fan ynterpretaasje jout de oorspronklike tekst de trochslach.

Artikel 7. Slotbepalingen

1. Dizze feroardening giet yn op de dei nei't er bekendmakke is.
2. De "Feroardening het gebruik van de Friese taal in het schriftelijk verkeer bij de gemeente Smellingerlân" van 3 april 2007 wurdt ynlutsen.
3. Dizze feroardening kin oanhelle wurde as "Feroardening brûken Fryske taal yn it skriftlik en mûnling bestjoerlik ferkear by de gemeente Smellingerlân 2019".

Sa fêststeld yn de iepenbiere gearkomste fan de ried hâlden op 23 april 2019

foarsitter

griffier

Algemeine taljochting

Mei it ynfieren fan de Wet gebrûk Fryske taal binne de mooglikheden foar it brûken fan it Frysk yn it (formele) rjochtsferkear en it (formele) bestjoerlik ferkear fersterke. De wet bepaalt yn kêst 2 dat it Frysk en it Nederlânsk oanmurken wurde as de twa offisjele talen fan de provinsje Fryslân. It giet om meartaligens.

Dizze feroardening regelet it brûken fan de Fryske taal yn skriftlike stikken en yn it mûnling ferkear fan Smellingerlân. It wie earder allinich foar it skriftlik brûken.

De begrypsbepaling foar bestjoersorganen is oanpast oan de wet (kêst 5, earste lid).

Bestjoersorganen: de ried, it kolleezje fan boargemaster en wethâlders en de boargemaster, en ek de persoanen dy't ûnder harren ferantwurdlikheid wurkje.

It besteande belied yn Smellingerlân foar it kriterium taalkar is it folgjend taalbelied: dit bliuwt it útgangspunt.

Feroardening en beliedsplan

De Wet gebrûk Fryske taal skriuwt foar dat de yn 'e provinsje Fryslân fêstige bestjoersorganen dy't net ta de sintrale oerheid hearre, regels opstelle oer it brûken fan de Fryske taal yn skriftlike stikken en yn it mûnling ferkear (meielkoar: 'it bestjoerlik ferkear'). Yn dy regels moatte yn alle gefallen bepalingen stean dy't rjochte binne op it fersterkjen fan de posysje fan de Fryske taal binnen it wurkgebiet fan it oanbelangjende bestjoersorgaan (kêst 5, earste lid, fan de wet). Foar bestjoersorganen fan gemeenten wurdt dy regeling by feroardening fêststeld.

Dêrnjonken moatte de bestjoersorganen in beliedsplan oer it brûken fan de Fryske taal opstelle (kêst 5, twadde lid, fan de wet).

Frysk as minderheidstaal yn Europeesk perspektyf

Yn ûnderskate ynternasjonale ferdragen is de posysje fan de Friezen en it Frysk as offisjele taal erkend. Nederlân hat earst it Europeesk Hânfêst foar regionale talen of talen fan minderheden (Trb. 1993, 1 en 199; 1998, 20) oannommen. Mei dat hânfêst hat it Nederlânske regear him ferplichte om it Frysk as twadde offisjele taal yn de provinsje Fryslân te befoarderjen en yn stân te hâlden. It hânfêst is foar Nederlân op 1 maart 1998 yngien. Boppedat hat Nederlân op 16 febrewaris 2005 it Ramtferdrach oangeande de beskerming fan nasjonale minderheden (Trb. 1995, 73 en 197) ratifisearre. Dat ferdrach is foar ús lân yngien op 1 juny 2005. By it goedkarren fan it wetsútstel ta ratifikaasje fan dat ferdrach binne regear en parlemint oerienkommen dat it Ramtferdrach allinnich fan tapassing wêze sil op de Friezen yn Nederlân. De Wet gebrûk Fryske taal beheint him (dêrom) inkeld ta it Frysk en it Nederlânsk. De feroardening beheint him ek ta dy beide offisjele talen.

Bijlage A Beleidsplan Friese taal en cultuur gemeente Smallingerland

"Mei ik jo wat freegje?"

Voorwoord

Fries taalbeleid voor een gemeente in Friesland? Is dat geen vreemde tegenstrijdigheid?

Nee dus. Een meerderheid van de inwoners van Smallingerland kan het Fries goed tot zeer goed verstaan, spreken en lezen. Tegelijk blijft het gebruik van het Fries in ambtelijke stukken daar bij achter. Dat is jammer, want een taal kan niet zonder actieve steun van de overheid.

Meertaligheid is in onze gemeente een vanzelfsprekendheid. Zowel op straat als in het gemeentehuis. Fries wordt onderling volop gesproken. En de gemeente heeft een volgend taalbeleid: spreek je de gemeente in het Fries aan krijg je in het Fries antwoord.

Maar Friezen schakelen automatisch over op het Nederlands als er een niet-Fries in de buurt komt. En veel formele stukken zijn in het Nederlands. En dat is jammer. We zouden er als Friese gemeente veel trotser op moeten zijn dat het Fries de tweede rijkstaal is. En het gebruik van Fries dan ook veel actiever moeten stimuleren.

Zowel voor volwassenen als voor kinderen is het belangrijk om je in je moedertaal te kunnen uitdrukken. En voor de meeste inwoners van Smallingerland is dat het Fries.

Dit beleidsplan 'Friese taal en cultuur Mei ik jo wat freegje?', is een stevige steun in de rug voor het gebruik van de Friese taal in onze gemeente. En daar mogen we grutsk op zijn.

Deze wethouder, geboren in Noord Holland en al meer dan 35 jaar wonend in deze Friese gemeente is dat in ieder geval wel.

Piet de Ruiter
wethouder

Inleiding: Wet Gebruik Friese Taal en actualisatie Fries taalbeleid gemeente Smallingerland.

Taalbelied: Yn de Wet gebrûk Fryske taal 2014 is opnommen dat gemeenten yn Fryslân regels opstelle oer it brûken fan de Fryske taal yn skriftlike stikken en yn it mûnlke ferkear en dêrby ek in beliedsplan opstelle foar it brûken fan de Fryske taal.

Smallingerland is als gemeente in de provincie Fryslân meertalig: Fries en Nederlands. De Friese taal is een belangrijk element in de gemeente. Taal leeft: het is een communicatiemiddel en een betekenisvol cultuurgoed. Door het dagelijks en actief gebruiken van de taal door de bevolking zelf kan een taal voortleven en zich verder ontwikkelen. Taalbeheersing is een belangrijke voorwaarde om goed te kunnen participeren en functioneren in de maatschappij. De functie van het Fries is divers, als moedertaal/memmetaal, thuis, op straat, op school, bij sport, in de zorg, kunst en cultuur, genieten van het Fries in muziek, boeken, toneel en films. De erkenning van het Fries als bestuurstaal heeft geleid tot meer en formeler gebruik van het Fries en meer zichtbaarheid van de meertaligheid in het openbare leven.

Om de positie van de Friese taal verder te verankeren is per 1 januari 2014 de Wet Gebruik Friese Taal in werking getreden.

Het behoud en actief stimuleren van de Friese taal is een taak en verantwoordelijkheid van de provincie Fryslân en andere overheidsorganen. Voor ondersteuning van het taalbeleid heeft de provincie met gemeenten afspraken gemaakt. De gemeenten in Fryslân stellen beleid en afspraken voor het bestuurlijk verkeer vast. Alle onderdelen uit de eerdere wetgeving, zoals de Algemene wet bestuursrecht, zijn nu gebundeld in de nieuwe wet.

Sinds 1970 is het Fries erkend als tweede rijkstaal. In 1985 werden beleidsvoornemens vastgelegd in de nota "Fan Geunst nei Rjocht". In de beleidsbrief "Mei hert, holle en hannen 2017-2020" van de Provincie zijn belangrijke richtlijnen vastgelegd om de Friese taal een sterkere positie te geven. De gemeente Smallingerland heeft in 2007 al uitgangspunten voor beleid en een Verordening voor het 'Gebruik Friese Taal' vastgesteld. Hierin staan de uitgangspunten voor het gebruik van de Friese taal in het mondeling en schriftelijk verkeer, informatieverstrekking, subsidies voor activiteiten en Afûk taalcursussen voor personeel en inwoners.

Door de inwerkingtreding van de Wet Gebruik Friese Taal 2014 dienen meerdere bepalingen van de huidige Verordening te worden gewijzigd en is het nodig dat er een nieuw actueel beleidsplan wordt opgesteld.

In de Cultuurnota 2016 -2020 "Leven met Cultuur Libje mei Kultuer" is opgenomen dat het gebruik van de Friese taal bewust, natuurlijk, optimaal en integraal wordt ingepast in cultuuruitingen.

Kaders voor het taalbeleid Friese taal en cultuur

Internationaal

Nederland heeft zich als lidstaat van de Raad van Europa door de ratificatie van het Kaderverdrag voor de bescherming van nationale minderheden verplicht om het Fries te beschermen en te bevorderen. Daarnaast heeft Nederland in 1996 het Europees Handvest voor regionale en minderheidstalen geratificeerd. Dit Handvest trad in 1998 in werking.

Het Europees Handvest voor regionale en minderheidstalen geeft een stevig fundament voor het behoud van talen en speelt een belangrijke rol voor het stimuleren en behouden van het Fries.

Aan de lidstaten wordt gevraagd zorg te dragen voor:

- het gebruik van minderheidstalen in het openbaar bestuur en rechtsverkeer
- het onderwijs in de regionale of minderheidstaal
- voorzieningen in cultuur en media.

In het Europees Handvest worden 5 domeinen beschreven, die bij de taalbeliedsmakker worden gebruikt voor het opstellen van de taalbeleidsplannen via het project Gemeenten en Frysk. Dit zijn:

- openbaar bestuur, - onderwijs en kinderopvang, - cultuur en media, - zorg en welzijn en
- bedrijfsleven.

Article 7 European Charter for Regional and Minority Languages

"The special status of the Frisian language and culture is set down in specific legislation and convention provisions. The central government acknowledges that this status must be guaranteed by the government level most suited to the purpose. By entering into this administrative agreement the province of Fryslân is complying with this duty. The central government and the province shall ensure that they make agreements on several fields that are essential for the continued existence of the use of the Frisian language and culture".

Nationaal

In de Wet gebruik Friese taal 2014 is vastgelegd dat burgers het Fries mogen gebruiken in contact met rechterlijke instanties en bestuursorganen in Fryslân, zowel in het schriftelijke als het mondelinge verkeer. Het Rijk, de provincie en de gemeenten werken samen om dit te realiseren.

Op grond van Hoofdstuk 2 van de Wet gebruik Friese taal behoren gemeenten in Fryslân een eigen taalbeleidsplan en een taalverordening op te stellen over het gebruik van de Friese taal in schriftelijke stukken en in het mondelinge verkeer. Hierbij hoort er aandacht te zijn voor:

- een ieder kan de Friese taal gebruiken in het verkeer met bestuursorganen, voor zover deze in de provincie Fryslân zijn gevestigd, alsmede met de onder hun verantwoordelijkheid werkzame personen.
- regels gericht op het versterken van de positie van de Friese taal binnen het werkgebied van het betreffende bestuursorgaan.

Het Rijk en de provincie Fryslân stellen periodiek bestuursafspraken vast, om de bepalingen van het Europees Handvest nader uit te werken, in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid en zorgplicht. De Bestuursafpraak Friese Taal en Cultuur (BFTK) voor de periode 2013-2018 is per 2019 opgevolgd door de nieuwe BFTK 2019 - 2023. Het Rijk en de provincie hebben een Orgaan voor de Friese Taal ingesteld voor het toezicht hierop, genaamd DINGtiid.

Provinciaal

Het provinciaal bestuur heeft een eigen rol en verantwoordelijkheid voor het in stand houden en bevorderen van de Friese taal en cultuur. De provincie wil de Friese identiteit versterken, in stand houden en beter zichtbaar maken.

Het Deltaplan Fries betreft de implementatie van het Fries in het rechtsverkeer en bestuurlijk verkeer, versterken positie in het onderwijs, basisvoorzieningen en digitale hulpmiddelen Fries.

LF 2018 gaf een brede programmering van alle taal- en cultuurinitiatieven in Fryslân en met de proeftuin "Lân fan taal" was er veel aandacht voor meertaligheid en diversiteit van talen in Europa.

Lokaal

In 2007 zijn de Nota uitgangspunten Friese Taal voor het beleid en de Verordening 'Het gebruik van de Friese Taal in het schriftelijk verkeer bij de gemeente Smallingerland' vastgesteld.

Taalsituatie in onze gemeente: de provincie Fryslân heeft een Friese Taalatlas uitgebracht met een overzicht van de moedertaal / memmetaal van de inwoners van Fryslân en van het gebruik en de beheersing van de Friese taal per gemeente. Eenmaal per vijf jaar komt er een overzicht. Uit de laatste uitgave van de Fryske taalAtlas, uit 2015, blijkt het volgende:

Taalsituatie	Smallingerland	gemiddeld in Fryslân
<i>Heeft Fries als moedertaal</i>	<i>60-70 procent</i>	<i>50-60 procent</i>
<i>Kan het Fries verstaan</i>	<i>80-90 procent</i>	<i>80-90 procent</i>
<i>Kan het Fries goed of zeer goed spreken</i>	<i>70-80 procent</i>	<i>60-70 procent</i>
<i>Kan het Fries goed of zeer goed lezen</i>	<i>50-60 procent</i>	<i>50-60 procent</i>
<i>Kan het Fries goed of zeer goed schrijven</i>	<i>10-20 procent</i>	<i>10-30 procent</i>
<i>Spreekt Fries tegen de partner</i>	<i>40-50 procent</i>	<i>40-50 procent</i>
<i>Spreekt Fries tegen de kinderen</i>	<i>40-50 procent</i>	<i>40-50 procent</i>

Ter voorbereiding op het opstellen van deze beleidsnota is er geen onderzoek gedaan naar de huidige taalsituatie in de gemeente Smallingerland en de wensen die er bij inwoners zijn voor het gebruik van het Fries in de omgang met de gemeente.

Thema meertaligheid en ambitie

De gemeente Smallingerland is een dienstverlenende organisatie, die bij de uitvoering van haar werk goed wil aansluiten bij haar inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Smallingerland heeft in 1999 als uitgangspunt voor de Friese taal vastgesteld om een actief volgend beleid toe te passen.

Het Fries en het Nederlands hebben een gelijkwaardige positie in de organisatie en het bestuur.

In de praktijk betekent dit dat medewerkers en bestuurders het Fries kunnen gebruiken wanneer ze dat willen. In telefonisch contact, in gesprekken en overleg en bij het schrijven van informatie en advies. De meertaligheid was een belangrijk onderdeel van het culturele hoofdstadproject Lân fan taal 2018. Taal als onderwerp van gesprek en de aandacht om het meer zichtbaar te maken.

Onze gemeente werkt veel samen met de Provincie Fryslân en andere Friese gemeenten voor het Fries- en meertalig beleid. Er wordt een gezamenlijke lange termijnvisie opgesteld voor het gebruik en de positie van het Fries en meertaligheid.

Meertaligheid is vanzelfsprekend. Het geeft aan dat er meerdere talen naast elkaar bestaan en biedt kansen voor taal en het geven van ruimte voor het gebruiken van meerdere talen.

Organisatie en Bestuur

Uitgangspunten bestaande taalbeleid

In 2007 is bij de beleidsuitgangspunten het volgende vastgelegd voor de organisatie en het bestuur.

De continuïteit van de taalkeuze. Burgers worden zoveel mogelijk in hun eigen taal te woord gestaan en een schriftelijk stuk in de Friese taal krijgt een reactie in de Friese taal.

Ambtenaren in dienst van de gemeente werden in de gelegenheid gesteld binnen werktijd een cursus Fries voor niet Friestaligen te volgen. Periodiek wordt de behoefte aan deze cursus geïnventariseerd.

Klantcontacten: bij publieksfuncties aan balie en loket worden Friessprekenden ook in het Fries te woord gestaan, tenminste als de dienstdoende ambtenaar het Fries actief beheerst. Zo nodig wordt een Friessprekende collega ingeroepen.

Uitgangspunten van het nieuwe taalbeleid

Het bestaande taalbeleid zal op basis van de Wet Gebruik Friese taal 2014 en de vele ontwikkelingen een impuls krijgen om de positie van het Fries in de organisatie te versterken en het gebruik van de meertaligheid in de gemeente te stimuleren.

Interne mondelinge en schriftelijke communicatie

Het Fries en het Nederlands hebben een gelijkwaardige positie. In de mondelinge communicatie functioneren het Fries en het Nederlands zonder problemen naast elkaar. Mondeling wordt er vaak Fries gesproken, zowel intern als met burgers en organisaties. Dit gaan we nog meer stimuleren.

De schriftelijke communicatie is grotendeels in het Nederlands. Het schriftelijk gebruik van het Fries kost de meeste medewerkers veel inspanning en tijd. We gaan extra aandacht besteden aan cursussen voor het Fries schrijven en het gebruik van het Fries in het formele verkeer.

Externe mondelinge communicatie

Voor de mondelinge communicatie met inwoners en organisaties is het volgend taalbeleid van toepassing. Dit betekent dat de taalkeuze van de burger zoveel mogelijk wordt gevolgd. Het is belangrijk om op een prettige en persoonlijke wijze mensen van dienst te zijn en onderling te communiceren in de taal van keuze. Het Fries wordt op een vanzelfsprekende wijze toegepast en gebruikt. Medewerkers worden gestimuleerd het Fries te leren spreken.

Voor de medewerkers publiek/balie is het beheersen van het Fries een functie-eis, dat wil zeggen dat alle medewerkers het Fries kunnen verstaan en spreken.

Voor de medewerkers van communicatie is het beheersen van het Fries een pré.

We gaan gebruik maken van de beschikbare balie- en communicatie materialen van de Afûk.

Externe schriftelijke communicatie

Een schriftelijk stuk in de Friese taal krijgt een reactie in de Friese taal. Dit is het volgend taalbeleid. Er worden actief ambtenaren geworven, die zich het Fries eigen willen maken en willen meedoen met het opstellen en vertalen van teksten in het Fries. We gaan meer standaardbrieven opstellen.

We gaan gebruik maken van de vele digitale hulpmiddelen Fries, zoals Taalweb en staveringshifker.

Schriftelijke stukken kunnen in het Nederlands, het Fries of in beide talen worden opgesteld. Bij de taalkeuze wordt rekening gehouden met de positie van het versterken van de Friese taal en het doel waarvoor het stuk wordt opgesteld. Bijvoorbeeld de Verordening Fries taalbeleid is in beide talen.

Gebruik Fries in het college en de gemeenteraad.

Het college en de gemeenteraad gaan meer aandacht schenken aan het gebruik van het Fries.

In de procesnotitie Frysk taalbeleid staan als rollen voor de raad: een sturende rol als het gaat om stimulering van het gebruik van de Fryske taal, een beslissende rol als het gaat om het gebruik van de Fryske taal in het verkeer tussen gemeente en inwoners en een voorbeeldfunctie door zelf in de Fryske taal te spreken en te schrijven.

Het college start met cursussen Fries van de Afûk (maatwerk).

Gemeenteraadsleden kunnen ook cursussen Fries volgen.

De keuze voor het afleggen van de eed of belofte in het Fries is voor bestuurders al wettelijk vastgelegd.

In de Wet gebruik Friese taal staan hiervoor de juiste bewoordingen.

Bij persoonlijke contacten zal als uitgangspunt gelden dat vaker wordt gevraagd welke voorkeurstaal zal worden gebruikt. Veel gaat vanzelfsprekend, maar er komt extra aandacht voor.

Bij de taalkeuze zal meer gebruik worden gemaakt van de meertaligheid en het duidelijker zichtbaar maken van de Friese taal. Bijvoorbeeld uitnodigingen en agenda's.

Artikel 9 van de Wet gebruik Friese taal bepaalt: bij vergaderingen van in de provincie Fryslân gevestigde bestuursorganen wordt hetgeen in de Friese taal is gezegd, in de Friese taal genotuleerd.

Gebruik Fries bij het publiekscentrum

Akten: alle akten van de burgerlijke stand zijn tweetalig, in het Nederlands en het Fries.

Nieuwe inwoners: ontvangen altijd informatie over meertaligheid

Geboorten: de ouders ontvangen bij de aangifte het Taalkado en informatie over meertaligheid.

Huwelijksvoltrekking: In Smallerland kan in het Fries worden getrouwd, compleet met een Fries trouwboekje. De babsen kunnen de huwelijkstoespraken zowel in het Nederlands als in het Fries houden.

Aanstaande bruidsparen worden hier actief op geattendeerd.

Klachtenprocedure: kan in het Fries, ook tot en met de Nationale Ombudsman worden behandeld.

Communicatie

Er zal meer aandacht worden besteed aan Friestalige teksten in persberichten, zoals het opnemen van citaten van uitspraken in het Fries.

Het gebruik van het Fries bij informatie voor journalisten is afhankelijk van de situatie.

Bij het gebruiken van sociale media zal naast het Nederlands ook het Fries worden gebruikt.

We gaan extra aandacht schenken aan het zichtbaar maken van de meertaligheid. Hiervoor zullen meer Friestalige teksten worden gemaakt om te publiceren in gemeentelijke stukken, website en Breeduit.

We gaan de functie van taalcoach ook introduceren voor het Fries taalbeleid.

Openbare ruimte

In Smallerland is de meertalige situatie zichtbaar door zowel de Friestalige als de Nederlandstalige plaatsnamen op de borden te vermelden. De straatnamen zijn in de dorpen in het Fries opgenomen en in Drachten tweetalig. In de provincie Fryslân zijn de namen van de openbare vaarwegen in het Fries. Hierbij kunnen we goed aansluiten bij het provinciaal beleid, zoals vermeld in de BFTK 2019 - 2023, namelijk: zowel de provincie als het Rijk zetten zich in om het functioneel gebruik van het Fries, en daarmee de zichtbaarheid, in de openbare ruimte in Fryslân te vergroten. Hierbij gaat het ook om zichtbaarheid in creatieve zin, dit kan in samenwerking met cultuur en recreatie en toerisme.

Doelstellingen en aanbevelingen

Er voor zorgen dat burgers zoveel mogelijk in de taal van hun voorkeur, Fries of Nederlands, terecht kunnen bij de gemeente.

Periodiek de behoefte aan cursussen inventariseren voor medewerkers en bestuurders. Stimuleren dat er binnen de organisatie meer mogelijkheden zijn voor het volgen van Afûk cursussen met keuze uit een cursusaanbod voor niet-Friestaligen en voor maatwerk, voor het leren spreken van het Fries en voor het beter leren schrijven in het Fries. De functie van taalcoach(es) Fries gaan we opstarten.

We gaan meer gebruik maken van de beschikbare balie- en communicatie materialen van de Afûk.

We gaan gebruik maken van de vele digitale hulpmiddelen Fries, onderdeel van het Deltaplan Fries voor de implementatie van het Fries in het bestuurlijk verkeer, zoals Taalweb en de staveringshifker. Invoering van de digitale hulpmiddelen en gebruik van "Mail mar Frysk" (ontwerp Provincie). Voor het Fries taalbeleid komt er een functionaris, die zorgt voor de uitvoering van de activiteiten van de beleidsnota en het deelnemen aan de provinciale- en andere bijeenkomsten Fries en meertaligheid. (2 uur per week)

Een aantal functionarissen binnen de gemeente verzorgen de werkzaamheden voor het formuleren van Friestalige teksten en het beantwoorden van Friestalige stukken en vormen een "groep van ambassadeurs voor de Friese taal".

Zichtbaar maken van de meertaligheid

Er zal extra aandacht worden geschonken aan het zichtbaar maken van de meertaligheid.

In het gemeentehuis is het balie- en communicatiemateriaal duidelijk zichtbaar op vele plaatsen.

Het Taalbeleidsplan en de Verordening zijn te vinden via de website en kennisbank van de gemeente.

Er zal meer aandacht worden besteed aan Friestalige teksten in persberichten, zoals het opnemen van citaten van uitspraken in het Fries.

Bij het gebruiken van sociale media zal naast het Nederlands ook het Fries worden gebruikt.

We maken meer Friestalige teksten om te publiceren in gemeentelijke stukken, op de website en in Breeduit en andere interessante communicatiemiddelen.

Openbare ruimte: voor het zichtbaar maken van de meertaligheid in de openbare ruimte, gaan we aansluiten bij het provinciaal beleid, zoals vermeld in de BFTK 2019 - 2023, namelijk: zowel de provincie als het Rijk zetten zich in om het functioneel gebruik van het Fries, en daarmee de zichtbaarheid, in de openbare ruimte in Fryslân te vergroten. Hierbij gaat het niet alleen om bewegwijzeringsborden, maar ook om zichtbaarheid in creatieve zin.

Onderwijs, kinderopvang en bibliotheek**Artikel 8 Europees Handvest: onderwijs**

Goed onderwijs is de basis voor de huidige maatschappij.

Het mondeling beheersen, het verstaan en spreken van de moedertaal leren kinderen 'vanzelf', maar de schriftelijke beheersing, het lezen en schrijven vaak niet. Het lezen en schrijven is essentieel voor het voortbestaan van de taal. Het Fries in het onderwijs is van groot belang.

De positie van het onderwijs in het Fries is gebaseerd op het onderwijshoofdstuk van het Europees Handvest en de bestuursafspraken tussen Rijk en provincie.

In Europa zijn op deze wijze met de aandacht voor meertaligheid al veel positieve effecten ontstaan.

"It Europeesk Hânfest foar Regionale en Minderheidstalen" is in unyk ferdrach tusken de steaten dy't akkoarte hawwe te wurkjen oan in takomst dy't geunstich is foar talen. De delgong fan in taal kin keard en sels omkeard wurde, sa't goede foarbylden yn party lannen sjen litten hawwe, dêr't de jongere generaasjes de talen op skoalle leare dy't fan âlds yn de húshâlding en de omkriten sprutsen wurde. Op dy wize binne kultueren rêden en groeie en bloeie dy wer.

Bestuursafpraak Friese Taal en Cultuur

De provincie Fryslân heeft met het Rijk veel doelstellingen en afspraken vastgelegd. De provincie heeft een grote verantwoordelijkheid voor het onderwijs in de Friese taal. Het Rijk stelt de provincie hiervoor middelen ter beschikking.

De provincie heeft met het onderwijs afspraken gemaakt en zet ook activiteiten op voor ouders, leerlingen, leerkrachten, kinderopvang om de waarde van het Fries en meertaligheid te tonen.

Afspraken Fries in de voorschoolse periode

Kinderdagverblijven en peuteropvang hebben de keuzevrijheid om het Fries als voertaal te gebruiken of een tweetalig beleid te voeren. Dit staat vermeld in artikel 1.55 van de Wet kinderopvang.

In de opleidingen voor pedagogische medewerker en onderwijsassistent is er steeds meer aandacht voor de modules meertaligheid en taalontwikkeling. Er is voor de voorschoolse educatie in Fryslân een curriculum van Friestalig lesmateriaal beschikbaar. Het Sintrum Frysktalige Berne-opfang, SFBO zorgt voor onderwijskundige ondersteuning, advisering en stimulering en werkt samen met de JGZ en de bibliotheken. Ook de gastouderopvang kan hierin een rol vervullen.

In Smallerland zijn er 11 kinderopvangorganisaties voor voorschoolse opvang, die gezamenlijk 27 locaties exploiteren. Hiervan zijn 5 gecertificeerd als tweetalig locatie. Een 6e locatie is inmiddels gestart met het traject. Het zijn 5 locaties in Drachten, Aldegea en Drachtster Kompenije.

Afspraken Fries in het primair onderwijs

Alle basisscholen met een aanbod Friese taal en cultuur werken volgens de kerndoelen Fries, die zijn vastgesteld op grond van artikel 9, lid 4 van de Wet op het primair onderwijs. Schoolbesturen ontvangen rijksmiddelen, Materiële instandhouding Fries (MIF) voor de groepen 1 tot en met 8.

Het project Taalplan Frysk ondersteunt het onderwijs met het versterken van de kwaliteit. Er is Friestalig onderwijsmateriaal ontwikkeld, zoals Spoar 8. In Smallerland doen alle scholen mee.

Er zijn steeds meer drietalige basisscholen in Fryslân. In 1997 is het project de Trijetalige Skoalle gestart, waarbij het Nederlands, het Fries en het Engels niet alleen als vak worden gegeven, maar ook als voertaal bij andere vakken worden gebruikt. In Drachten is OBS de Tille hierbij aangesloten.

Uit onderzoek van de Fryske Akademy blijkt dat de resultaten voor de taalvaardigheid gunstig zijn.

Afspraken Fries in het voortgezet onderwijs

Alle scholen voor voortgezet onderwijs hebben een aanbod Friese taal en cultuur passend bij de kerndoelen/eindtermen Fries. Er is een hoogwaardig aanbod aan Friestalig onderwijsmateriaal, zoals Searje 36. Het project Taalplan Frysk ondersteunt ook het VO met het versterken van de kwaliteit. De afspraken zijn opgenomen in artikel 11e, lid 1 Wet op het Voortgezet onderwijs (WVO) en artikel 13, lid 6 van de Wet op de Expertisecentra (WEC).

De Provincie ondersteunt steeds meer de doorgaande leerlijnen tussen het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs en zorgt voor samenwerking.

Scholengemeenschap Singelland: alle leerlingen krijgen in de brugklas één lesuur Fries per week en leerlingen in de bovenbouw kunnen het vak Friese taal en cultuur kiezen in het profiel en examenvak. In januari 2018 was er bezoek van ambtenaren van BZ, OCW en Justitie en Veiligheid om kennis te maken en te ervaren hoe het Fries in praktijk wordt gegeven.

Op het CSG Liudger wordt het vak Fries ook verzorgd en is er nu samenwerking met het MBO voor de ontwikkeling van een doorlopende leerlijn tussen VO en MBO, met de plus-variant met toevoeging van de Friese taal.

Afspraken Fries ROC's , scholen beroepsonderwijs, hoger onderwijs en RUG

Het opnemen van Friese taalvaardigheid / modules meertaligheid bij het MBO, ROC's en AOC's wordt steeds meer gestimuleerd en ingevoerd. Beheersing van het Fries is een toegevoegde waarde voor het opleiden van toekomstig personeel in Fryslân.

Op Hogeschool NHL Stenden hebben de Pabo en lerarenopleidingen Fries voor het voortgezet onderwijs een aanbod Friese taal en cultuur voor het behalen van de gewenste bevoegdheden.

In Leeuwarden is een nieuwe universitaire BaMa-opleiding Friese Taal en Cultuur van de RuG, de Rijksuniversiteit Groningen, van start gegaan binnen de opleidingen "Minorities & Multilingualism".

De Provincie neemt een stimulerende en regisserende rol voor de samenwerking en opzetten van doorgaande lijnen en het verder ontwikkelen van het Expertisecentrum meertaligheid.

Taalstimulering, Boekstart, Tomke , leesprojecten, meertaligheid

Opgroeien in een meertalige omgeving is een verrijking voor ieder kind. Uit onderzoek blijkt dat het niet alleen leuk is, maar ook voordelen geeft voor het taalgevoel, taalbegrip, werkgeheugen, concentratie en het sneller aanleren van andere talen.

De gemeente biedt aan gezinnen met pasgeborenen het Taalkado aan, dit is door de Provincie samengesteld. Ouders met jonge kinderen krijgen bij het consultatiebureau informatie over meertaligheid, ze ontvangen een Taalgroeiboekje met tips. Samen met het SFBO, Sintrum Frysktalige Berne-opfang, is er steeds meer bekend over het gebruik van meertaligheid in de opvoeding.

Boekstart: De leesbevordering start al met 'Boekstart in de kinderopvang', een samenwerking tussen de instellingen voor peuterspelen, kinderopvang en de bibliotheek. Op de consultatiebureaus is geregeld een Boekstartcoach van de bibliotheek aanwezig, die het voorlezen stimuleert bij ouders - ook in het Fries of de eigen moedertaal. De Boekstartkoffertjes voor ouders die hun baby inschrijven als lid van de bibliotheek, bevatten extra voorlichting over opvoeden in het Nederlands, Fries, Nederlands/Fries en in andere talen. Er zitten al veel Friese titels in de Boekstartcollectie. Ouders kunnen bij de bibliotheek ook veel Friese boekjes halen. Op de consultatiebureaus zijn de baby- en peuterboekjes naast het Nederlands ook in het Fries en diverse andere (niet-)westerse talen.

Tomke: in 2016 bestond het Tomke-project 20 jaar. Tomke is een taalprogramma van de Afûk met als doel het stimuleren van meertaligheid. De verhalen zijn in het Fries en het is gericht op het spelenderwijs

bezig zijn met taalontwikkeling op meerdere gebieden en in meertaligheid stimuleren. Tomke is ook te zien op Omrop Fryslân. Het is bedoeld voor kinderen van 2-4 jaar.

Voorlees- en taalstimuleringsproject Tomke wordt al jaren veelvuldig gebruikt in de kinderopvang. De voorschoolse voorziening blijkt een belangrijke toeleiding naar Tomke voor het gebruik door ouders. Op deze wijze is er een mooie combinatie van het voorlezen in de kinderopvang en thuis.

Tweemaal per jaar worden in Smallerland Tomke-boekjes uitgedeeld door de bibliotheek.

Er is in 2018 een evaluatierapport over het Tomke project verschenen. Hieruit blijkt dat 92% van de ouders het belangrijk vindt dat Tomke de Friese taal stimuleert. Uit het rapport blijkt dat er nu wensen zijn om Tomke uit te breiden naar een bredere leeftijdsgroep met een doorgaande leerlijn. En er zijn aanbevelingen om Tomke uit te werken tot een kennisinstituut voor meertaligheid en zo ouders nog beter te kunnen ondersteunen bij het meertalig opvoeden.

Stimuleren meertaligheid: uit allerlei onderzoeken blijkt dat veel ouders het belangrijk vinden de Friese taal over te dragen aan hun kinderen. Er zijn steeds meer gezinnen waarbij één ouder Fries spreekt en één ouder Nederlands; in deze gezinnen wordt er dus niet meer, zoals in vorige decennia vaak het geval was, automatisch voor het Nederlands gekozen. Ook ouders, die geen Fries spreken, hebben belangstelling voor meertaligheid, zoals voorlezen in het Fries. Het is gunstig om een omgeving te krijgen met meer aandacht voor meertaligheid.

Samenwerking en afstemming meertaligheid: bibliotheek, consultatiebureau, kinderopvang, scholen, SFBO, Afûk en gemeente.

Brochures, flyers, posters voor promotie en voorlichting zijn volop aanwezig bij consultatiebureaus, bibliotheek, SFBO, kinderopvang, onderwijs, Afûk en gemeente. Het is van belang om het materiaal actueel te houden en te zorgen voor een goede afstemming.

De bibliotheek Drachten is zowel voor de gemeente als het onderwijs en kinderopvang een belangrijke partner. De bibliotheek biedt veel ondersteuning voor de taalontwikkeling en meertaligheid.

De aansluiting met de bibliotheek biedt een waardevolle partner voor leesbevordering en taalontwikkeling, ook voor het stimuleren van het Fries en het bevorderen van meertaligheid.

De bibliotheek kan door de samenwerking met veel partners, zorgen voor een 'doorgaande leeslijn' in aansluiting op een doorgaande leerlijn.

De bibliotheek heeft contact met de voorschoolse organisaties en de consultatiebureaus door middel van Boekstart en Tomke en specifieke peuteractiviteiten.

SFBO heeft (onderdelen van) de meest gebruikte VVE programma's vertaald in het Fries, met toestemming van de uitgevers. Deze vertalingen worden in veel gemeenten in Friesland gebruikt in samenhang met de Nederlandse versies. Het Tomke project is in de afgelopen jaren uitgebreid met het Tomke katern, als aanvulling en ondersteuning van VVE programma's. Hierbij kan de bibliotheek ook zorgen voor passend leer- en leesmateriaal in de Tomke leskoffers.

De bibliotheek heeft in samenwerking met het basisonderwijs dBos, de bibliotheek op school, ingevoerd. Er zijn leesconsulenten aangesteld voor het bibliotheek - op school - programma.

In het Fries Bibliotheken Netwerk is structurele aandacht voor het Fries en meertaligheid. Er is regelmatig overleg met alle Friese bibliotheken. Binnen het netwerk is een coördinator werkzaam die zich uitsluitend bezig houdt met meertaligheid.

Onderwijs aan volwassenen en cursussen Fries van de Afûk

Cursusaanbod volwassenen: bij het cursusaanbod Nederlandse taal is er aandacht voor Friestalige achtergrond. Voor duidelijkheid bij het gebruik van talen en grammatica is het belangrijk aandacht te hebben voor de moedertaal. Dit is van belang bij de cursussen laaggeletterdheid. Het Fries als memmetaal en ook andere moedertalen spelen hierbij een belangrijke rol.

In Smallerland heeft 60-70% het Fries als moedertaal. En circa 5,2% heeft een westerse migratieachtergrond en 5,8% een niet-westerse migratieachtergrond.

Zowel voor volwassenen als kinderen is het belangrijk om ook goede kennis te hebben van de moedertaal. Uit onderzoek blijkt dat meertalige kinderen, die de talen veel en vaak horen, juist een voorsprong op school hebben. De bibliotheek ondersteunt dit en heeft, vanuit haar visie dat meertaligheid een voordeel heeft, de activiteiten, voorlichting en samenwerking hierop afgestemd.

Cursusaanbod Afûk: In het taalbeleidsplan 2007 van de gemeente is opgenomen dat in het kader van de subsidies voor volwasseneneducatie de taalcursussen van de Afûk in Smallerland structureel worden gesubsidieerd. Hiermee wordt aan burgers de gelegenheid geboden om tegen een redelijk tarief het Fries machtig te worden.

In de praktijk blijkt dat afhankelijk van de belangstelling en de grootte van de groepen de cursussen in Drachten of Leeuwarden worden georganiseerd. Het zou prettig zijn om de cursussen zoveel mogelijk in de gemeente zelf te organiseren en hiervoor samenwerking te zoeken. Het is bekend dat er ook extra aandacht is voor cursussen Frysk / meertaligheid bij de zorg- en culturele organisaties.

Doelstellingen en aanbevelingen

De gemeente heeft een rol in het jeugd- en onderwijsbeleid en taken voor de voorschoolse periode. In het kader van de Wet gebruik Friese taal is er een rol voor de gemeente voor het stimuleren en versterken van de positie van de Friese taal en de meertaligheid. De gemeente kan in aansluiting op de taken van de provincie voor de Friese taal en cultuur zorgen voor samenwerking en afstemming van beleid en activiteiten van de in de gemeente actieve organisaties.

Op de agenda van de LEJA komt minimaal 1 x per jaar het onderwerp: meertaligheid en Friese taal en cultuur. Hierbij aandacht voor:

- de doorgaande leerlijn en doorgaande leeslijn en eveneens de doorgaande leerlijn cultuureducatie;
- jaarlijkse activiteiten van en voor de jeugd met gebruik van het Fries en meertaligheid.

De scholen, kinderopvang, bibliotheek, JGZ en andere organisaties kunnen dit zelf verder invullen.

Jaarlijks overleg over samenwerking en afstemming met consultatiebureaus/JGZ, de SFBO en de bibliotheek en kinderopvang voor het aanbieden van de meest geschikte materialen voor de promotie en voorlichting over taalontwikkeling en meertaligheid voor ouders en jonge kinderen.

Het taal- en leesbevorderingsproject Tomke, dat door de Afûk in samenwerking met de bibliotheek op alle kinderdagverblijven en peuteropvanglocaties in Smallerland wordt aangeboden, ondersteunen met een bekostiging door de gemeente in de vorm van een jaarlijkse subsidie. Hiermee wordt ook het doel om Tomke uit te laten groeien tot een kennisinstituut mede ondersteund.

Afstemming van gemeente, Afûk en organisaties voor het organiseren van cursusaanbod Fries voor volwassenen in Smallerland.

Cultuur en media

Het cultuurbeleid heeft in Smallerland een prominente plek. Er zijn voortdurend activiteiten en initiatieven voor taal en cultuur. Met dit beleidsplan is er een mooi overzicht en is het een aanmoediging om met goede afstemming en samenwerking de positie en rol van het Fries te versterken.

Cultuurnota 2016-2020 Smallerland Leven met Cultuur Libje mei Kultuer .

Taal en cultuur verbindt mensen. In de Cultuurnota is als uitgangspunt opgenomen "om het gebruik van de Friese taal bewust, natuurlijk, optimaal en integraal in te passen in cultuuruitingen".

Dit betekent dat bij het organiseren van culturele uitingen aantoonbaar wordt nagedacht over de rol die de Friese taal daarin speelt of zou kunnen spelen. Gelet op de nieuwe wet Gebruik Fries is het de wens en het doel om het gebruik van het Fries te bevorderen.

In de Cultuurnota is als adagium opgenomen "ontmoeten, verbinden en ontwikkelen".

Dit past ook goed bij het Fries taalbeleid. "Libje mei Taal en Kultuer".

De ambities van het cultuurbeleid zijn belangrijk voor het profileren van Smallerland als plek waar cultuur onderscheidend is. De Friese taal en cultuur heeft hierin ook een rol.

Met name met vier grote culturele instellingen zijn visie en activiteitenafspraken geformuleerd: schouwburg De Lawei, Museum Dr8888, poppodium Iduna en Bibliotheek Drachten.

Ook de amateurkunstsector is in Smallerland volop aanwezig, in Drachten en in alle grotere en kleinere dorpen in de gemeente met onder meer muziek, toneel, zang en dans en iepenloftspullen, die veelal in het Fries plaatsvinden. Met dank aan de vele vrijwilligers. Structurele ondersteuning is er via de amateurkunstregeling van de gemeente. Iedere twee jaar is er een Kunstroute.

Cultuurhistorie leeft ook zeker onder de burgers in Smallerland, dit is te zien in dorpshuizen, bij activiteiten, cultuurhistorische verenigingen en bij Smelne's Erfskip. Kansen en aandacht voor het Fries worden ook hier benut.

Belangrijk is de traditie om prijzen toe te kennen: namelijk de Rink van der Veldepriis (Frysk boek) en de Rients Gratamapriis (bewezen talent). Ook de gemeentedichter past in dit beeld met name als hij zowel de gedichten in het Fries als het Nederlands voordraagt.

Kunst en cultuur in de provincie Fryslân.

De Friese culturele infrastructuur bestaat ondermeer uit een aantal basisvoorzieningen, namelijk: het toneelschap Tryater, Tresoar, Keunstwurk, de Afûk en de Fryske Akademy etc.

Het provinciale Iepen Mienskip Fûns (IMF) verstrekt geld aan projecten en initiatieven van inwoners.

In de beleidsbrief 'Mei hert, holle en hannen' van de provincie Fryslân staat het beleid voor cultuur, taal, onderwijs en sport in Fryslân voor de periode 2017-2020, vermeld. In het Uitvoeringsplan staan veel acties voor de verbinding van taal, cultuur, onderwijs, sport met educatie, participatie en talentontwikkeling.

Landelijk cultuurbeleid 2017 - 2020

Hierin zijn cultuureducatie, talentontwikkeling, de maatschappelijke waarde van cultuur, de digitalisering en internationaal cultuurbeleid de belangrijkste thema's.

De betrokkenheid van het Rijk bij het ondersteunen van Friestalige culturele activiteiten en voorzieningen is vastgelegd in artikel 12 van het Europees Handvest.

Visie en activiteitenafspraken met culturele organisaties

In Smallingerland zijn er veel activiteiten gericht op de Friese taal en cultuur en de meertaligheid.

Bibliotheek Drachten

De bibliotheek biedt kennis en informatie in de vorm van collecties en vele activiteiten. De bibliotheek behoort tot het landelijk bibliotheekbestel.

Er is een collectie Friestalige boeken, Friese luisterboeken, films in het Fries en andere talen, Friese muziek (Frysk muzykargyf), Friese tijdschriften en kranten. Wat niet in de eigen bibliotheek aanwezig is, kan aangevraagd worden bij andere bibliotheken en ook bij Tresoar.

De Friese taal is in de bibliotheek helemaal geïntegreerd, zowel in de collectie als in de activiteiten, voorlichting en samenwerking met (voor) scholen en andere organisaties. Het Fries heeft voortdurende aandacht, evenals de aandacht voor andere westerse en niet-westerse talen.

Medewerkers in de bibliotheek spreken het publiek naar keuze in het Fries of in het Nederlands aan.

De bibliotheek geeft aan: in onze visie is meertaligheid een voordeel, we zien meertaligheid als een verrijking voor mens en maatschappij en voor het Nederlands zelf niet als een bedreiging.

Meertaligheid krijgt een goede plek bij leesbevordering en veel aandacht bij de ondersteuning bij laaggeletterdheid. De bibliotheek vergroot hiermee ook de zelfredzaamheid van kwetsbare groepen.

Vooraf lezen is een onmisbare vaardigheid om te participeren in de samenleving. Friese cursisten krijgen zoveel mogelijk een Friese taalvrijwilliger toegewezen

Bij LF 2018 nam de bibliotheek deel aan het project Leen een Fries. Activiteiten over Friese onderwerpen, zoals erfgoed, kunnen ook in het Fries worden georganiseerd.

Schouwburg De Lawei

De schouwburg De Lawei is er voor iedereen en verzorgt een brede programmering van theater, dans, opera, muziek, kunst, films die zowel professionele als amateurproducties bevat. Dit zorgt voor een rijk en actief kunstklimaat, met veel connecties en samenwerking met organisaties en artiesten.

De Lawei ontwikkelt regionale producties en biedt regionale talenten kansen. Hierin is een rol voor het Fries en meertaligheid. Er is een Fries aanbod, zoals Tryater en Pier 21, popartiesten met Friestalig repertoire en Friese producties. Toanielselskip Us Nocht Drachten is altijd in het Fries.

De Lawei heeft eveneens een rol vervuld voor het programma LF 2018, Kulturele Haadstêd en heeft een coördinerende rol voor het festival Simmerdeis, een prachtig voorbeeld van een evenement gericht op cultuur, taal en meertaligheid.

De Lawei heeft ook een coördinerende taak om samen met vele scholen en instellingen te zorgen voor cultuureducatie met kwaliteit

Museum Dr8888

Het museum Dr8888 is een toonaangevend museum van regionale en (inter)nationale allure. Het heeft een collectie kunst uit het interbellum (1918 – 1940) met het accent op het Dadaïsme en De Stijl. In aansluiting hierop belicht het museum de geschiedenis van Smallingerland.

Het museum biedt een podium voor regionale en noordelijke kunstenaars, met exposities en lezingen en tentoonstellingen voor een breed publiek van verschillende leeftijden.

Het museum zorgt voor haar eigen kunstcollectie én de kunst- en erfgoedcollectie van de gemeente.

Onderdeel van de geschiedenis van Smallingerland is ook het Fries en identiteit. Daarmee past het Fries en de meertaligheid goed binnen het bestaande aanbod van het museum.

Poppodium Iduna

Iduna is een hedendaags professioneel poppodium met een sterke positie in het Friese popcircuit. Er komen bekende en minder bekende bands en het biedt oefenruimte en stimuleert initiatieven op het gebied van popmuziek in Smallingerland. Friese bands hebben er een podium.

Popmuziek is ook een integraal onderdeel van de doorgaande leerlijn cultuureducatie.

Smelne's Erfskip, de historische vereniging Smallingerland

Voor het behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden in de gemeente is deze vrijwilligersorganisatie van groot belang. De activiteiten gericht op het uitdragen van de historie van Smallingerland zijn zeer divers. De lezingen worden zowel in het Fries als het Nederlands gedaan.

Het Deltaplan Digitalisering loopt in Fryslân en heeft tot doel de Friese erfgoedcollectie digitaal te maken en beschikbaar te stellen. Er komt een virtueel Fryslân waar maatschappelijke, toeristische, wetenschappelijke en economische sectoren toegang tot hebben. Museum D8888 doet mee en het is ook van belang voor Smelne's erfskip en andere organisaties.

Cultuureducatie: doorgaande leerlijn cultuureducatie

In de Cultuurnota 2016-2020 Leven met Cultuur Libje mei Kultuer is opgenomen te streven naar een doorgaande leerlijn cultuureducatie.

Cultuureducatie brengt kinderen en jongeren in aanraking met de rijkdom van cultuur. Het stimuleert hun creativiteit, hun taal-, sociale- en emotionele ontwikkeling, het cultuurhistorisch bewustzijn en is hiermee een waardevolle aanvulling op het onderwijs.

De Lawei heeft als belangrijke taak om te zorgen voor cultuureducatie met kwaliteit. Dit betreft het realiseren van een doorlopende leerlijn vraaggerichte en actieve podiumkunst- en kunsteducatie voor kinderen van 4 – 18 jaar en het aanjagen van de lokale verbreding naar kunst-, erfgoed- en multi-media-educatie gericht op de doelgroep 18+.

De bibliotheek, scholen, Poppodium Iduna, museum Dr8888 en Smelne's Erfskip werken samen met De Lawei aan de lesprogramma's voor cultuureducatie.

Kultuuredukaasje mei Kwaliteit (KEK2)

Het provinciale programma Kultuuredukaasje mei kwaliteit (KEK) zorgt voor samenwerking tussen De Lawei, Museum Dr8888 en de bibliotheek en de scholen. De Lawei ontwikkelt het concept Programmeren Educatie en Productie (PEP) en is verantwoordelijk voor de doorgaande leerlijn.

Er is een landelijk stimuleringsprogramma cultuureducatie voor de verschillende kunstdisciplines en erfgoed. De provincie Fryslân heeft hieraan gekoppeld een keuze gemaakt voor verbinding met de kerndoelen kunstzinnige oriëntatie en taal (meertaligheid). De provincie ondersteunt hiermee de kwaliteit van cultuureducatie en geeft, mede door het project Lân fan taal, een verrijking aan het aanbod. Identiteit en taal zijn betekenisvolle en creatieve onderdelen van het programma. De ambitie is ook om het voortgezet onderwijs, mbo en hbo blijvend te betrekken.

Lân fan taal van KH 2018 was onderdeel van de taalalliantie in Fryslân: het Fries Eigene en Proeftuin Meertaligheid. Dit had invloed op de cultuureducatie voor doorgaande lijnen voor taalontwikkeling en het neerleggen van taal- en vertelplezier bij scholen, instellingen en kunstenaars.

Aansluiten bij het cultuurbeleid in Fryslân.

Taal-legacy LF2018. Door LF 2018 staat Fryslân internationaal op de kaart. Het artistieke klimaat heeft zich sterk ontwikkeld en het geeft nieuwe mogelijkheden. Door de meertaligheid is er op een aantal thema's gemakkelijk een verbinding te vinden over de landsgrenzen heen. Het participeren in internationale netwerken is groter geworden, zoals film, theater, popcultuur en erfgoed.

Nieuw integraal Cultuurbeleid 2021-2024 provincie Fryslân.

Op basis van alle ontwikkelingen, de resultaten van LF 2018 en de wensen/ideeën vanuit het veld is een ontwerp gemaakt voor een nieuwe structuur voor cultuurbeleid in Fryslân. Met belangrijke uitgangspunten als een transparante beoordeling op kwaliteit door experts en programmalijnen waarbinnen kunst en cultuur kan bijdragen aan maatschappelijke opgaven: cultuur als middel. Zo kan er beter worden aangesloten op de kracht, innovatie, nieuw talent en ideeën van het culturele veld. Deze uitgangspunten betekenen een andere rol van de provincie, namelijk meer als partner van het culturele veld en minder sturend. Nieuw is de programmalijn Taal & Identiteit, waarbinnen taal, meertaligheid en letteren als een van de functies wordt opgenomen in de Fryske Kunstinfrastructuur.

Media

In de gemeente Smallingerland is Smelne FM de lokale omroep, die via radio en internet het aanbod verspreid. De Mediawet 2008 verplicht gemeenten om er op toe te zien dat bij het samenstellen van het programma rekening wordt gehouden met de achtergrond van de inwoners voor onder meer de maatschappelijke, culturele en godsdienstige en geestelijke stromingen. Dit betreft ook de positie van het Fries. In Smallingerland is er aandacht voor de taal en cultuur, de programmering is deels in het Fries.

Doelstellingen en aanbevelingen

Het verder stimuleren van culturele activiteiten die gericht zijn op meertaligheid en de Friese taal en cultuur in aansluiting op de Cultuurnota "om het gebruik van de Friese taal bewust, natuurlijk, optimaal en integraal in te passen in cultuuruitingen". Extra aandacht hiervoor bij alle genoemde organisaties, die al een mooi aanbod hebben. Onder meer het Festival Simmerdeis, Leen een Fries, Keunstwurk, Ouderenparticipatieproject Vraagmak(k)ers, De ambitie uit de Cultuurnota om de culturele agenda van Smallingerland meer zichtbaar te maken en vindbaar voor grotere delen van de bevolking, ook gebruiken voor de zichtbaarheid van Friestalige activiteiten.

Samen met de provinciale activiteiten en initiatieven het Fries en meertaligheid 'op de kaart zetten'. Als partner aansluiten bij het integrale cultuurbeleid van de provincie Fryslân. Cultuureducatie in samenwerking met provinciale programma Kultuuredukaasje mei kwaliteit (KEK) verder opzetten, met extra aandacht voor de Friese taal en cultuur en meertaligheid.

Activiteitencommissies in de dorpen kunnen subsidie ontvangen voor het organiseren van activiteiten, gericht op zoveel mogelijk deelnemers en toeschouwers.
Stimuleren om hierbij extra aandacht te geven aan Friestalige activiteiten en/of meertaligheid.

Zorg en welzijn

Gebruik moedertaal, de Friese of streektaal in het sociaal domein

Taal speelt een belangrijke rol in de sectoren zorg en welzijn. De zorg is in beweging. De gemeente heeft met de invoering van de Wmo per 2015 meer taken gekregen voor de zorg. In onze gemeente zijn veel Friessprekende cliënten. De Friese taal is een aandachtspunt bij de voorlichting en uitvoering van zorgtaken. Het is een gezamenlijk belang en doel van gemeente en organisaties dat burgers de eigen taal kunnen gebruiken bij de intake, het overleg en voorlichting en de uitvoeringstaken op het gebied van zorg en welzijn. In Smallerland is er al duidelijk aandacht voor het gebruik van het Fries bij de taken van de Wmo en jeugd. Het gebruiken van de moedertaal heeft als voordelen: zich prettig, vertrouwd en veilig voelen, sneller contact, elkaar beter begrijpen, iets gemakkelijker bespreekbaar maken.

Vanuit het project Anders Oud 2030 is door de RUG onderzoek gedaan naar het effect van meertaligheid. Het blijkt dat meertaligheid positief kan bijdragen aan het gezond ouder wordend brein. Als meertalige ben je als een soort mentale jongleur bezig met het gebruiken en focussen op de talen, wat kan zorgen dat het brein langer fit en vitaal blijft. Anders Oud 2030 is het netwerk ouderenzorg regio Noord van de provincies Groningen, Fryslân, Drenthe en Overijssel.

Project Frysk yn 'e soarch

De Afûk geeft met het project "Frysk yn 'e soarch" aandacht aan het gebruiken van de moedertaal tussen zorgvragers en zorgverleners. Dit project wordt in de komende jaren voortgezet, het is ook onderdeel van de bestuursafpraak BFTK 2019-2023. De provincie heeft de taak en inspanning om een integraal taalbeleid in te voeren in de welzijn- en zorgsector. Het zal zich richten op meer ondersteuning en informatieverstrekking aan professionals. Het zal bijdragen aan de zichtbaarheid en vanzelfsprekendheid van het gebruik van de Friese taal in de zorg. Ook de Wmo-consulenten en gebiedsteams zullen hierbij worden betrokken. Veel zorgorganisaties, zoals ZuidOostZorg en Friese Wouden maken het taalbeleid steeds meer zichtbaar.

Voor vrijwilligers, mantelzorgers, professionals en zorgvragers zijn er onder de naam van "Dat wie doe sa" materialen, zoals boeken, films en beleefkoffers, ontwikkeld in de Friese taal en met verhalen uit de regio, om te gebruiken in de ouderenzorg.

Kunst en ouderen: In het kader van vergrijzing in Friesland willen we meer ouderen stimuleren deel te nemen aan culturele projecten en meer samenwerking tussen zorg en culturele instellingen. Kunst als middel om verhalen te delen en mensen te verbinden, en hierbij dan ook aandacht voor het Fries.

Doelstellingen en aanbevelingen

De gemeente blijft er voor zorgen dat taal op een primaire plek staat bij het contact met cliënten en stimuleert het gebruik van meertaligheid in samenwerking met organisaties op het gebied van zorg en welzijn.

De gemeente faciliteert het project Frysk yn 'e soarch en sluit aan bij andere initiatieven in samenwerking met diverse organisaties, zoals Kunst met ouderen.

Economisch en sociaal leven

Europees Handvest en bestuursafpraak Rijk-provincie

Op basis van artikel 13 van het Europees Handvest heeft Nederland een aantal doelstellingen neergelegd in de Bestuursafpraak op het economisch en sociaal terrein. Dit betreft vooral het wegnemen van mogelijke juridische belemmeringen en het stimuleren en faciliteren van het gebruik van de Friese taal. De provincie is actief om met het Friese bedrijfsleven, in samenspraak met koepelorganisaties en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, in te zetten op de verbetering van de positie van het Fries in het sociaal economische terrein.

Economische en sociale organisaties zijn zich bewust van het feit van de meerwaarde die het kan opleveren om naast het gebruik van de Nederlandse taal ook met klanten en patiënten te communiceren in de Friese taal. Het doel is dat het nog meer vanzelfsprekend is.

Recreatie en Toerisme

Een eigen taal en een sterke culturele identiteit hebben een aantrekkingskracht voor bezoekers. De meertaligheid is in Fryslân al zichtbaar bij de plaatsnamen en straatnamen en diverse locaties en gebieden. Ook sportevenementen, zoals it skûtsjesilen en zeilen, paardensport (Frysk hynder) kunnen hierin een rol vervullen.

LF 2018 heeft gezorgd voor extra aantrekkingskracht. Culturele en sportieve activiteiten kunnen hierin meeliften en verdere samenwerking kan tot een grotere meerwaarde en aantrekkelijkheid leiden. In de beleidsbrief "Mei hert, holle en hannen" van de Provincie staan hierin diverse initiatieven. De Afûk verzorgt een workshoopaanbod 'Gastfrij Frysk' voor bedrijven en organisaties en heeft voorlichtingsmaterialen 'Frysk yn bedriuw'.

Subsidie voor activiteiten in gemeente Smallerland

Voor het versterken van bijzondere projecten en/of evenementen op het gebied van de Friese taal en cultuur die een gemeentelijk belang nastreven is via diverse subsidiebronnen een bijdrage mogelijk in het kader van recreatie en cultuur(historie).

Doelstellingen en aanbevelingen

Het stimuleren van initiatieven en activiteiten om samen met de provincie Fryslân en Afûk kansen te benutten om de Friese taal en meertaligheid te gebruiken en zichtbaar te maken in het economisch leven.

Het continueren van subsidiemogelijkheden voor het versterken van bijzondere projecten en/of evenementen op het gebied van de Friese taal en cultuur die een gemeentelijk belang nastreven in het kader van recreatie en cultuur(historie).

Bijlage 1.

Wetenswaardigheden over het Fries

De Friese taal is heel lang geleden ontstaan. Het eerste teken hiervan krijgen we uit een tekst van de Romeinen uit het jaar 1. <https://www.nrc.nl/nieuws/1994/>

Friese talen - Wikipedia

https://nl.wikipedia.org/wiki/Friese_talen

Het Oudfries - het Fries zoals dat in de middeleeuwen werd gesproken - heeft veel overeenkomsten met het Oudengels. Later hebben deze talen zich heel verschillend ontwikkeld. In het Fries ontstonden drie dialectgroepen: het Westerlauwers Fries, het Eemsfries en het Wezerfries.

Het feit dat het overeenkomsten heeft met het Engels is voor taalkundigen altijd intrigerend.

<https://www.nemokennislink.nl>

Er zijn uit de middeleeuwen Oudfriesse teksten uit het gebied van het hedendaagse Friesland, Groningen en Oost-Friesland, voornamelijk wetsteksten en notariële akten, bekend.

Het Fries - Kanon fan de Fryske Skiednis Het Fries , het verhaal van een taal ca. 600 na Christus ' nu www.11en30.nu/de-canon-vensters/het-fries

"Er is geen provincie waar de mensen zich zo zeer bezig houden met hun taal als bij ons. Het Fries klinkt dan ook echt anders dan het Nederlands – en dan hebben wij ook nog eigen streektalen, zoals het Stellingwerfs en het Bildts. Op de Waddeneilanden spreken de mensen weer anders. Zo is Fryslân een echte meertalige provincie. Naast het dagelijks gebruik van de taal – om elkaar te kunnen verstaan – wordt het Fries ook veel gebruikt in kunstvormen: door schrijvers, muzikanten, theater- en filmmakers. Dat helpt om een taal levend te houden. Of dat voor altijd zal lukken is niet zeker. Want talen veranderen steeds en niemand weet hoe het Fries over honderd jaar zal klinken."

Bijlage B Activiteitenplan Frysk taalbeleid gemeente Smallerland

Organisatie en Bestuur

Er voor zorgen dat burgers zoveel mogelijk in de taal van hun voorkeur, Fries of Nederlands, terecht kunnen bij de gemeente.	gemeente
Periodiek de behoefte aan cursussen inventariseren voor medewerkers en bestuurders. Aandacht voor maatwerk bij het cursusaanbod.	gemeente en Afûk
We gaan gebruik maken van de beschikbare Praat mar Frysk balie- en communicatie materialen van de Afûk.	gemeente en Afûk
Invoeren en gebruik maken van de vele digitale hulpmiddelen Fries, onderdeel van het Deltaplan Fries voor de implementatie van het Fries in het bestuurlijk verkeer, zoals Taalweb en de staveringshifker.	gemeente en provincie
De raad en het college nemen hun rol voor het stimuleren van het gebruik van de Fryske taal, een beslissende rol als het gaat om het gebruik van de Fryske taal in het verkeer tussen gemeente en inwoners en een voorbeeldfunctie door zelf in de Fryske taal te spreken en te schrijven.	gemeente bestuur
Het college start met cursussen Fries van de Afûk (maatwerk).	gemeente
Inventarisatie bij gemeenteraadsleden voor cursussen Fries.	bestuur
Het aanstellen van een functionaris Fries taalbeleid	gemeente
Het ondersteunen van de toename van het aantal functionarissen dat Friestalige teksten opstelt en Friestalige vragen in het Fries beantwoordt en hiermee een 'groep van ambassadeurs voor de Friese taal' vormen.	gemeente
Opstarten van de functie van taalcoach(es) Fries.	
Er zal meer aandacht worden besteed aan Friestalige teksten in persberichten, zoals het opnemen van citaten van uitspraken in het Fries.	gemeente
Meer Friestalige teksten maken om te publiceren op de website, in Breeduit en andere interessante communicatiemiddelen.	
Openbare ruimte: voor het zichtbaar maken van de meertaligheid in de openbare ruimte, aansluiten bij het provinciaal beleid, vermeld in de BFTK 2019 - 2023, namelijk zowel de provincie als het Rijk zetten zich in om het functioneel gebruik van het Fries en daarmee de zichtbaarheid, in de openbare ruimte in Fryslân te vergroten.	gemeente en provincie
Dit betreft zowel bewegwijzeringborden als zichtbaarheid in creatieve zin.	
Onderwijs, kinderopvang en bibliotheek	
De gemeente heeft een rol in het jeugd- en onderwijsbeleid en taken voor de voorschoolse periode. In het kader van de Wet gebruik Friese taal is er de rol voor de gemeente voor het stimuleren en versterken van de positie van de Friese taal en de meertaligheid. De gemeente neemt in aansluiting op de taken van de provincie voor de Friese taal en cultuur haar rol voor samenwerking en afstemming van beleid en activiteiten.	gemeente en provincie kinderopvang, JGZ, scholen, bibliotheek
De gemeente plaatst op de agenda van de LEJA minimaal 1 x per jaar het onderwerp: meertaligheid en Friese taal en cultuur. Hierbij aandacht voor:	gemeente met
- de doorgaande leerlijn en doorgaande leeslijn en de leerlijn cultuureducatie;	scholen, JGZ,
- jaarlijkse activiteiten van en voor de jeugd met gebruik van Fries en meertaligheid.	kinderopvang,
De scholen, kinderopvang, bibliotheek, JGZ en andere organisaties kunnen dit zelf verder invullen	bibliotheek, cultuur,
Jaarlijks overleg voor samenwerking en afstemming met consultatiebureaus/JGZ, de SFBO en de bibliotheek en kinderopvang voor het aanbieden van de meest geschikte materialen voor de promotie en voorlichting over taalontwikkeling en meertaligheid voor ouders en jonge kinderen.	gemeente met SFBO, JGZ kinderopvang, bibliotheek
Het taal- en leesbevorderingsproject Tomke, dat door de Afûk met medewerking van de bibliotheek op alle kinderdagverblijven en peuteropvanglocaties in Smallerland wordt aangeboden, ondersteunen met een bekostiging door de gemeente in de vorm van een jaarlijkse subsidie. Hiermee wordt ook het doel om Tomke uit te laten groeien tot een kennisinstituut mede ondersteund.	gemeente Afûk en bibliotheek

<p>Afstemming van gemeente en organisaties voor het organiseren van cursusaanbod Fries voor volwassenen in Drachten.</p>	<p>gemeente, Afûk, bibliotheek, organisaties</p>
<p>Cultuur en media</p>	
<p>Het verder stimuleren van culturele activiteiten die gericht zijn op meertaligheid en de Friese taal en cultuur in aansluiting op de Cultuurnota "om het gebruik van de Friese taal bewust, natuurlijk, optimaal en integraal in te passen in cultuuruitingen". Extra aandacht hiervoor bij alle genoemde organisaties, die al een heel mooi aanbod hebben. Onder meer het Festival Simmerdeis, Leen een Fries, Keunstwurk, Ouderenparticipatieproject Vraagmak(k)ers.</p>	<p>gemeente in overleg met culturele organisaties</p>
<p>De ambitie uit de Cultuurnota om de culturele agenda van Smallingerland meer zichtbaar te maken en vindbaar voor grotere delen van de bevolking, ook gebruiken voor de zichtbaarheid van Friestalige activiteiten.</p>	<p>gemeente</p>
<p>Samen met de provinciale activiteiten en initiatieven Fries en meertaligheid 'op de kaart zetten'. Als partner aansluiten bij het integrale cultuurbeleid van de provincie Fryslân.</p>	<p>gemeente en provincie</p>
<p>Cultuureducatie in samenwerking met provinciale programma Kultueredukaasje mei kwaliteit (KEK) verder opzetten, met extra aandacht voor de Friese taal en cultuur en meertaligheid.</p>	<p>gemeente organisaties en provincie</p>
<p>Activiteitencommissies in de dorpen kunnen subsidie ontvangen voor het organiseren van activiteiten, gericht op zoveel mogelijk deelnemers en toeschouwers. Stimuleren om hierbij extra aandacht te geven aan Friestalige activiteiten en/of meertaligheid.</p>	<p>gemeente overleg met bewoners, commissies</p>
<p>Zorg en welzijn</p>	
<p>De gemeente blijft er voor zorgen dat taal op een primaire plek staat bij het contact met cliënten en stimuleert het gebruik van meertaligheid in samenwerking met organisaties op het gebied van zorg en welzijn.</p>	<p>gemeente en organisaties</p>
<p>De gemeente sluit aan bij provinciale en regionale activiteiten voor het Fries en meertaligheid en zorgt voor het faciliteren van het project Frysk yn 'e soarch.</p>	<p>gemeente en Afûk</p>
<p>Economisch en sociaal leven</p>	
<p>Het continueren van subsidiemogelijkheden voor het versterken van bijzondere projecten en/of evenementen op het gebied van de Friese taal en cultuur die een gemeentelijk belang nastreven in het kader van recreatie en cultuur(historie).</p>	<p>gemeente</p>
<p>Samen met de provincie en Afûk initiatieven en activiteiten stimuleren om kansen te benutten om de Friese taal en meertaligheid te gebruiken en zichtbaar te maken.</p>	<p>gemeente, Afûk en provincie.</p>